

POSTANOWIENIE

Dnia 14 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Pierwszy Prezes SN Małgorzata Manowska (przewodniczący)

SSN Paweł Kołodziejcki (sprawozdawca)

SSN Adam Doliwa

SSN Marcin Krajewski

SSN Kamil Zaradkiewicz

w sprawie oskarżonego M. Z.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu bez udziału stron

w dniu 14 stycznia 2026 r.,

wniosku SSO X. Y.

o ponowne rozpoznanie wniosku pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego o zbadanie spełnienia przez sędziego X. Y. wymogów niezawisłości i bezstronności w sprawie o sygn. akt X Ka 532/25,

rozpoznanego postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 17 czerwca 2025 r., sygn. akt X Ko 215/25

p o s t a n o w i ł:

1. na podstawie art. 42a § 13 zd. trzecie ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 334 z późn. zm.) uchylić postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 17 czerwca 2025 r., sygn. akt X Ko 215/25;

2. na podstawie art. 42a § 8 w zw. z § 7 w zw. z § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 334 z późn. zm.) odrzucić wniosek pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego o zbadanie spełnienia przez SSO X. Y. wymogów niezawisłości i bezstronności w sprawie o sygn. akt X Ka 532/25 Sądu Okręgowego w Warszawie;

**3. na podstawie art. 98 § 2 k.p.k. odroczyć sporządzenie
uzasadnienia na okres 7 dni.**

Małgorzata Manowska

Adam Doliwa

Paweł Kołodziejcki

Marcin Krajewski

Kamil Zaradkiewicz

UZASADNIENIE

W dniu 9 czerwca 2025 r. do Sądu Okręgowego w Warszawie wpłynął wniosek pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego K. S., datowany na dzień 5 czerwca 2025 r., o wyłączenie m.in. SSO X. Y. od rozpoznania przydzielonej temu sędziemu sprawy o sygn. akt X Ka 532/25. Wnioskodawca, motywując swoje wystąpienie, wskazał, iż wymieniony sędzia nie spełnia wymogów niezawisłości i bezstronności, z uwagi na tryb jego powołania, co nastąpiło na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na zasadach określonych w ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw.

Postanowieniem z dnia 17 czerwca 2025 r., sygn. akt X Ko 215/25, Sąd Okręgowy w Warszawie wyłączył m.in. SSO X. Y. od rozpoznania sprawy o sygn. akt X Ka 532/25. Podstawą powyższej decyzji procesowej był art. 41 § 1 k.p.k. Jak wynika z treści uzasadnienia postanowienia, sąd ten podzielił pogląd wskazany we wniosku pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego, że Krajowa Rada Sądownictwa nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, a tym samym udział sędziego X. Y. w procedurze nominacyjnej spowodował, iż jego powołanie na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego w Warszawie dotknięte jest wadą skutkującą utratę przymiotu bezstronności, a co za tym idzie zasiadanie przez niego w składzie sądu powoduje zaistnienie bezwzględnej przesłanki odwoławczej w postaci sądu nienależycie obsadzonego.

W związku z powyższym rozstrzygnięciem SSO X. Y. wniósł – na podstawie art. 42a § 13 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 334 z późn. zm.; dalej u.s.p.) – o ponowne rozpoznanie

wniosku o wyłączenie go od rozpoznania sprawy X Ka 532/25, wskazując, że w istocie był to wniosek o zbadanie spełnienia przez niego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu. Wniosek o wyłączenie opierał się bowiem wyłącznie na rzekomej wadliwości procedury nominacyjnej na urząd sędziego Sądu Okręgowego w Warszawie, a zatem niezasadnie został rozpoznany w trybie art. 41 § 1 k.p.k. Jednocześnie sędzia podkreślił, że Sąd Okręgowy w Warszawie w postanowieniu z dnia 17 czerwca 2025 r., sygn. akt X Ko 215/25, nie wyjaśnił z jakich powodów powyższa okoliczność mogłaby wpływać na jego obiektywizm w przedmiotowej sprawie, która dotyczy czynu z art. 197 § 1 k.k. Tym bardziej, że jego ścieżka kariery nie wskazuje, aby kiedykolwiek był zainteresowany wykorzystaniem koniunktury politycznej dla własnych korzyści.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek złożony przez SSO X. Y. okazał się zasadny, co skutkowało uchyleniem postanowienia wydanego przez Sąd Okręgowy w Warszawie, a także odrzuceniem wniosku pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego o zbadanie spełnienia przez ww. sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności w sprawie o sygn. akt X Ka 532/25.

Zgodnie z art. 41 § 1 k.p.k. sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. W doktrynie i judykaturze wskazuje się, że bezstronność w znaczeniu wskazanego przepisu należy rozumieć jako obiektywną bezstronność sędziego, obejmującą zarówno subiektywne poczucie sędziego co do własnej bezstronności, jak i jego bezstronność w odbiorze zewnętrznym, opartą na zobiektywizowanych przesłankach oraz analizowaną przez odwołanie się do oceny sytuacji dokonanej przez przeciętnego, rozsądnie rozumującego obserwatora procesu (zob. wyrok TK z dnia 27 stycznia 1999 r., K 1/98; wyrok TK z dnia 20 lipca 2004 r., SK 19/02; uchwała SN z dnia 26 kwietnia 2007 r., I KZP 9/07; wyrok SN z dnia 8 stycznia 2009 r., III KK 257/08; wyrok SN z dnia 18 marca 2009 r., IV KK 380/08; postanowienie SN z dnia 20 lutego 2025 r., IV KS 40/24; postanowienie SN z dnia 27 lutego 2025 r., II KK 365/24; postanowienie SN z dnia 11 kwietnia 2025 r.,

III KK 31/25; postanowienie SN z dnia 9 maja 2025 r., V KZ 2/25). Wyrażnego zaakcentowania jednocześnie wymaga, iż art. 41 § 1 k.p.k. odnosi się wyłącznie do takich okoliczności, które mogą budzić uzasadnione wątpliwości co do bezstronności sędziego rozpoznającego „daną sprawę”.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego od dawna zasadnie podkreśla się, że wątpliwość co do bezstronności sędziego nie może być wywodzona z samych kwestii ustrojowych związanych z jego powołaniem i to niezależnie od tego, w jakim okresie i z jakimi ułomnościami w procedurze nominacyjnej doszło to tego powołania (zob. m.in. postanowienie SN z dnia 21 czerwca 2023 r., IV KK 460/19; postanowienie SN z dnia 31 października 2023 r., V KK 358/23). Podnoszone zarzuty nie mogą mieć bowiem charakteru abstrakcyjnego i odnosić się do całych grup powołanych sędziów (postanowienie SN z dnia 10 sierpnia 2023 r., V KK 162/22; postanowienie SN z dnia 21 lutego 2025 r., IV KK 288/24).

Stanowisko to znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego. W wyroku z dnia 4 marca 2020 r. Trybunał stwierdził bowiem, że „[a]rt. 41 § 1 w związku z art. 42 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30), stosowany odpowiednio na podstawie art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 75) w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84, 609, 730 i 914 oraz z 2020 r. poz. 190), jest niezgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej” (wyrok TK z dnia 4 marca 2020 r., P 22/19, OTK-A 2020, nr 31). Analogiczne stanowisko Trybunał Konstytucyjny zajmował na gruncie art. 49 § 1 k.p.c. (zob. wyrok TK z dnia 2 czerwca 2020 r., P 13/19, OTK-A 2020, nr 45; wyrok TK z dnia 23 stycznia 2022 r., P 10/19, OTK-A 2022, nr 14). W tym miejscu przypomnieć należy, że zgodnie z art. 190 ust. 1 Konstytucji RP orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Żaden organ nie posiada uprawnień do weryfikacji oraz nierespektowania orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego (zob. m.in. wyrok SN z dnia 22 sierpnia 2018 r., III PK

71/17; postanowienie SN z dnia 12 kwietnia 2021 r., sygn. I NZP 1/21; postanowienie SN z dnia 23 września 2021 r., IV KZ 37/21; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2021 r., IV KO 86/21; zdanie odrębne sędziego Sądu Najwyższego Dariusza Kali do uzasadnienia postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2023 r., sygn. akt III KK 435/22; wyrok SN z dnia 19 maja 2023 r., I KA 4/23; postanowienie SN z dnia 28 listopada 2023 r., I KK 162/23; postanowienie SN z dnia 2 lutego 2024 r., III KK 439/23).

Kontrola bezstronności sędziego w aspekcie okoliczności jego powołania w aktualnym stanie prawnym może być badana wyłącznie w trybie i na zasadach określonych w art. 42a p.u.s.p. Zgodnie z § 3 tego przepisu *„[d]opuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, na wniosek uprawnionego, o którym mowa w § 6, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy”*. Skoro zatem przywołany przepis w sposób szczególny reguluje badanie kwestii bezstronności sędziego w kontekście okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego oraz jego postępowania po powołaniu, to w tym zakresie stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 41 § 1 k.p.k., wyłączając możliwość badania określonych w niej przesłanek w ogólnej procedurze (zob. m.in. postanowienie SN z dnia 7 sierpnia 2024 r., I KZ 34/24; postanowienie SN z dnia 15 kwietnia 2025 r., II KB 39/24; postanowienie SN z dnia 27 maja 2025 r., V KB 72/25). Oczywiście konsekwencją takiego stanu rzeczy jest konieczność uznania, iż niedopuszczalne jest zastosowanie trybu z art. 41 § 1 k.p.k. w sytuacji, gdy z treści wniosku o wyłączenie sędziego ewidentnie wynika, że dotyczy on okoliczności przewidzianych w art. 42a § 3 u.s.p.

Lektura wniosku pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego z dnia 5 czerwca 2025 r. nie pozostawia wątpliwości, że winien on być procedowany w trybie określonym, w art. 42a p.u.s.p., a nie w art. 42 § 1 k.p.k. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. Żądanie wyłączenia SSO X. Y. od rozpoznania sprawy X Ka 532/25 oparte było bowiem na okolicznościach jego powołania na stanowisko sędziego Sądu

Okręgowego w Warszawie. Sąd Okręgowy w Warszawie zobowiązany był do dokonania oceny prawidłowości wskazanej podstawy prawnej złożonego wniosku. Zgodnie z art. 118 § 1 k.p.k. znaczenie czynności procesowej ocenia się według treści złożonego oświadczenia. Zaniechanie tego obowiązku skutkowało tym, że Sąd Okręgowy w Warszawie orzekał w wadliwym trybie i z rażącym naruszeniem prawa. Z tych też względów – mimo, iż podstawą prawną rozstrzygnięcia był art. 41 § 1 k.p.k. – wniosek SSO X. Y. o ponowne rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z racji niespełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności uznać należało w świetle art. 42a § 13 p.u.s.p. za dopuszczalny. Przyjęcie odmiennego stanowiska prowadziłoby do pozbawienia ww. sędziego możliwości skorzystania ze środka zaskarżenia od rozstrzygnięcia sądu. Złożenie wniosku w trybie art. 41 § 1 k.p.k. stanowiłoby zatem faktyczne obejście przepisów ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, pomimo że we wniosku wskazywane byłyby w istocie okoliczności odnoszące się do zagadnień ustrojowych związanych z procedurą powoływania sędziów (por. postanowienie SN z dnia 20 listopada 2024 r., I NB 11/23; postanowienie SN z dnia 7 sierpnia 2024 r., I KZ 34/24, OSNK 2024, nr 10, poz. 52).

W przedmiotowej sprawie wniosek pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego nie spełniał przesłanek ustawowych określonych w art. 42a § 7 p.u.s.p. Zgodnie ze wskazanym przepisem wniosek o tzw. test niezawisłości i bezstronności winien nie tylko czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego, lecz także zawierać żądanie stwierdzenia, że w danej sprawie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 42a § 3 p.u.s.p. oraz przytoczenie okoliczności uzasadniających żądanie wraz z dowodami na ich poparcie. Pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego ograniczył się wyłącznie do przytoczenia okoliczności wskazujących na wadliwość powołania Pana X. Y. na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego w Warszawie, którą wywodził z udziału w procedurze nominacyjnej Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w drodze nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Niemniej jednak jak słusznie podkreśla się w judykaturze, za okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego w rozumieniu art. 42a § 3 p.u.s.p. nie mogą być uznane okoliczności o charakterze generalnym,

odwołujące się do systemowych rozwiązań procesu powoływania sędziów, a zatem w istocie okoliczności dotyczące sposobu ich powołania, lecz wyłącznie indywidualne okoliczności powołania, dotyczące konkretnego sędziego objętego wnioskiem o przeprowadzenie tzw. testu niezawisłości i bezstronności. Stanowisko odmienne stanowiłoby oczywiste i rażące naruszenie zakazu zawartego w art. 42a § 2 p.u.s.p., zgodnie z którym niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez sąd powszechny lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości (zob. uchwała SN z dnia 28 maja 2024 r., sygn. akt I KZP 9/23, OSNK 2024, nr 8, poz. 40). Ponadto wnioskodawca nie odniósł się ani do postępowania SSO X. Y. po powołaniu, ani też nie przedstawił jakichkolwiek argumentów wskazujących na to, jak w okolicznościach tej konkretnej sprawy naruszenie standardu niezawisłości i bezstronności, związane z powołaniem na urząd sędziego Sądu Okręgowego w Warszawie i ewentualnym późniejszym postępowaniem tego sędziego, mogłoby wpływać na jej wynik, przy uwzględnieniu okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Wnioskodawca nie załączył również dowodów, które potwierdzałyby tego rodzaju okoliczności.

Skoro zatem podniesiona przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego argumentacja sprowadzała się jedynie do zakwestionowania trybu powołania sędziego X. Y., to tym samym wniosek nie mógł zostać rozpoznany merytorycznie. W zaistniałej sytuacji Sąd Okręgowy w Warszawie winien na podstawie art. 42a § 8 p.u.s.p. odrzucić wniosek pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego jako niespełniający wymagań, o których mowa w art. 42a § 7 p.u.s.p., bez wzywania do uzupełnienia braków. Skoro tak się nie stało, to postanowienie z dnia 17 czerwca 2025 r., sygn. akt X Ko 215/25 jako wydane w odniesieniu do SSO X. Y. z naruszeniem obowiązujących przepisów należało uchylić, a sam wniosek pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego o zbadanie spełnienia przez ww. wymogów niezawisłości i bezstronności w sprawie o sygn. akt X Ka 532/25 odrzucić.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

[J.J.]

[r.g.]

Małgorzata Manowska

Adam Doliwa

Paweł Kołodziejski

Marcin Krajewski

Kamil Zaradkiewicz